„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налазе се у кући г. Ст. Јеротића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 121. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 3. АВГУСТА 1894. ГОДИНА XXIX.

ШТА НАС ЧЕКА?

Будућност није у рукама нашима, па је за то и тешко одговарати на оно питање, јер док човек једно хоће, Бог друго наређује. Па ипак од рада човечјег од његове садашњости, често зависи и будућност. За то и хоћемо да бацимо који поглед на наш рад, на наше садашње прилике, те из тога да изведемо и нашу будућност. Наша садашњост није ништа друго, него борба, или боље рећи тек припрема за борбу тешку, борбу значајну, од које нам зависи све и сва, и умни и материјални напредак, а шта више и опстанак. Нама се спрема питање: бити ил' не бити. А на то питање морамо дати одговора, јер га од нас траже, јер су нас напали, да нам га силом из уста извуку. И даћемо га! Али га морамо дати, онако, како су и наши стари свагда на таква питања одговарали.

Нама је већ оглашен рат, ми смо већ нападнути. Шовинистичка политика наших очува напала нас је са свију страна. У тој борби њихово је гесло: упропастити нас материјално и убити морално. На први поглед изгледа, да прву сврху своју, нашу материјалну пропаст не могу постићи, ако се ми држимо на шта радили. Но погледајмо мало боље какве су мере увели на томе пољу, па ћемо се одмах разуверити о томе. Досадашњом својом политиком, а поглавито новим реформама у управи општинској, судској и у опште на свима гранама државне управе они отворено иду за тим, да истисну синове народа српског и осталих немађарских народности. За кратко време у овој држави не ће моћи ни најмањи званичник бити ко други него Мађар. Тиме ће постићи две сврхе: Пре свега одувеће лебац и зараду толиким синовима српским, а што је главније, Србин ће остати без икога, ко би га у вршењу његових грађанских дужности упутио. Њега ће нарати и гонити на ко и како ко хоће; за Србина не ће бити закона ни правде. Зар то не вуче собом и пропаст материјалну?

А шта се тек ради на нашој моралној пропасти? Тога за цело нигде нема и не ће бити у мало просвећенијој држави. У пркос свима државним законима, који јасно и неоспорно осигуравају Србима и осталим немађарским народностима право на школе са наставним језиком матерњим, наше школе толико гоне и права њихова газе, да тога не би смело бити нигде, само у Угарској. Вероисповедне школе, које издржавају српске црквене општине и новац народа српског и којима је закон осигурао самоуправу, данас зависе од милости и немилости мађарских надзорника.

На овом месту заиста морамо пре свију и свега осудити наше немарне школске и више црквене власти. „Пусти петла на праг, а он хоће и на гредицу“, вели народ српски, па тако је било и са нашим школама. Док су шовинисте мађарске полако пружале прсте у наше ствари и наше школе, дотле су наше власти то мирно гледале, а није се нико нашао да их лупи по тим дугачким прстима. Сада је наравно већ теже, јер су се угнездили, но и сада се још нико не миче „Фонд св. Саве“, који је Бранковић заснивао није никако на одмет, али баш он, Бранковић, требао је са својим властима много пре и много одлучније устати у одбрану српских школа. Па и сада, ако што искрено мисли са тим „фондом“ мора он друкчије мере употребити у одбрану школа, јер иначе може његов „фонд“ бити после кише јапунце. И од тих новаца моћи ће подићи само споменик на гробу српске школске автономије.

А не давно примљене црквене реформе заиста нису ништа друго, него тежак мал у рукама шовиниста, којим ће туђи сваки морални и народносни осећај.

Кад одузму народу школе, убију му моралну свест црквену, онда се заиста с правом могу надати, да ће попустити и свест о имену народном и вери православној, а тиме ће лако постићи своју сврху помађаривања.

Ето то су нападаји, који нам се спремају од стране данашњих шовинистичких власти угарских, које тако мађијски поступају са свима који се не зову Мађарима и што се не крсти њиховим именом. То је наш положај у садашњости, а отуда можемо лако слутити, каква нас будућност чека. Нас ће да одбију од државе, да нас удале од њемога живота, као да нисмо у њој. У такој борби пак ми и не можемо ништа друго чинити, него се скупити у целину, у гомилу, одбити се од њих и чувати се од свачега што од њих долази. У место да је тежња наших државних власти, да нас приближе држави и државном животу, да нам даду удела у њему, те тиме пре начине од толиких народа једну целину државну, политичку, а никако мађарску, они се све више и више одбијају и сами праве у овој држави колико народа, толико група, толико разних праваца и баш једно другим противних.

Према нападају мора човек удесити и одбрану. За то и ми, докле нас год тако нападају, морамо пригрлити и чувати и сваку ситницу нашу, направити око себе зид, од кога ће се одбијати све туђинско, па ма то донекле и добро било.

Удружење са Словацима и Румунима оваковој одбрани само може донети користи, јер ће нам повећати број и ставити пред непријатеља нашег достојног противника. Савез народности Угарских морао би сам од себе природним својим путем доћи кад тад, па ма се формално никад и не склопио, јер је по све појмљиво, да тројица који исто раде, исто желе и на истом месту, морају доћи до заједничких тачака и да се морају срести и у више маха на свом путу.

Кад је то тако, заиста је онда згодније и пробитачније склопити одмах заједнички рад и упутити се истим путем, па се мора свакако доћи пре до жељене мете.

Из овога се види дакле, шта нас чека, шта смо урадили и шта још треба да урадимо, да нас то што нас чека не нађе изненада, неспремне, него вољне и готове за рад.

* *

ВЕЛИКО-ХРВАТСКА ПОЛИТИКА.

Ми Срби баш смо награјисали с нашом несуђеном браћом Хрватима! Што је сваком на свету допуштено да чини ради свога одржања — нама то није допуштено, или бар би нам браћа Хрвати ускратили, кад би од куд имали снаге за то. Нико не зна лепше придиковати, одушевљеније говорити о словенској узајамности — од Хрвата. Нико не зна лепше писати и симпатичније о великој словенској Русији, о јуначкој борби браће Чеха — од Хрвата. Једном речи ко их не зна, мислио би, да су то страшне панслависте, па да од њих стрепи Беч, Берлин, а о Будимпешти већ и да не говоримо. Са заносом знају они говорити на банкетима стрељачких или соколских дружина у Прагу и Љубљани или приликом посете какве словенске свечаности, њихове вође у таквим приликама обично држе страшне филипике против непријатеља словенских. Спомиње се ту обично велики заштитник словенских интереса, а ради ефекта спомиње се и ковачка копита на бечкој калдрми. А домаћин наравно мора да чини своју дужност и повлађује таковом говорнику баш као кад ко год у друштву направи неслану шалу, онда се смејало цело друштво или не — домаћин мора да се насмеје, јер шала иначе нема вредности; морао би човек голицати друштво — да изазове смеј.

Таки су Хрвати у теорији, а у пракси? Ко познаје прилике Хрвата, ко долази с њима у додир, или макар чита њихове органе, у чуду се мора запитати: Знају ли ти људи политички мислити? Имају ли они у опће појма о моралу, карактеру, истини?

Не треба ту правити разлике по хрватским странкама и мислити, да они једне странке другчије мисле од оних друге странке, нити да код њих начело ствара странку. То просто прилике донесу собом па човек упадне ни сам не зна како у једну т. зв. странку. Али што њих дели на странке, апсолутно се не може назвати начелом, али оно је главно, у чему су они сви сложни, а то је — шовинизам, па сада помислите само, како то изгледа, кад ти исти људи пребацују другом шовинизам и када са свим озбиљно нападају Мађаре, ради њихових шовинистичких тежња у остварењу мађарске државне идеје!

А, молим вас, има ли веће средности од мађарске државне идеје и идеје хрватског државног права? Онамо велика Мађарска са 15 милијуна згољних Мађара — овамо опет велика Хрватска „уједињена и слободна“ од Балкана до Триглава!

Но оставимо на страну те абсурдитете, о којима је већ толико писано; имамо овај пут нечим другим забавити се, што је иначе стара песма, али овако јасно, са оваком порцијом цинизма још никад није певана. Мртвачке неке тичурине у последње време слуте на неке важне догађаје те се надају, да ће уграбити ту за себе богат плен, јер оне и нису кадре својом снагом што задобити, већ крипом иза грма или преваром.

Проносе се гласови, да ће се у скоро коначно решити судба наших напаћених земаља Босне и Херцеговине, и то анексијом тих покрајина Аустро-Угарској.

Када човек погледа на стање словенских народа у овој монархији, кад проучи ону величајну борбу, што се води, да се ослаби велики германски утецај и притисак с једне, а мађарски с друге стране, онда је решено само од себе питање, како да се словенски народи држе при решавању судбине босанско-херцеговачке. Кад је мени тешко у мојој кући и кад ми једва достаје снаге, да очувам од грабљивог суседа своје, онда је близу памети, да ја не ћу још позивати свога пријатеља, да се и он стави у тај тежак положај, у којем сам ја, него ћу још настојати свом снагом, да

ПОДЛИСТАК.

С ПУТА
НА УЧИТЕЉСКУ СКУПШТИНУ У ЈАГОДИНУ.

(Сарајетак.)

Јагодина је била у свечаном руву заодевнута. На коју си год страну погледао, свуда си могао видети, како се на свежем поветарцу лепршају окићене српске тробојнице. На самом уласку у место подигнута је капија сва зеленилом превучена и украшена натписом: „Живело учитељство“ и „Добро нам дошли“, уз слике краља Александра и оца његова и силне велике и мале барјаке. Па и сам пут, који је водио у место, био је чист и окићен; а са многих кућа вили су се барјаци, који радосно поздрављаху госте.

Па и ми радосно и са уживањем пођосмо овим красним путем. Још нисмо ни неколико корачаји начинили, али нас браћа са свију страна опколише и поведоше на ноћиште.

За нас стране госте одредише место ноћишта у гостионици. Нисмо дуго оклевали, сподобисмо се, да сутра раније устанемо и браћи се приближимо.

Спавасмо пријатно. Оснажисмо се и већ око седам часова сишли смо, да разгледамо Јагодину.

Разуме се, да смо се мало прихватили ћебапчићи, па нису ни хрђави. Браћа их једу слатко. Писмо неку клековачу ракију, но ја никако не би био за то пиће, кад у Србији има доста шљива и доста шљивовице. Нашу ракију хвале и пију странци, а ми не умемо да ценимо своје благо; исто тако као што нисмо ни вино — док смо имали — знали ценити.

Сама Јагодина је једно од старијих места у Србији. Лежи као у каквом котлу и врло је здраво место. Заразних болести овде као да није никад ни било. А да је здраво место, већ ћеш и по томе познати, што ћеш скоро на сваком кораку срести по ког старца или старицу.

По изгледу и величини готово да је слична нашим Срем. Карловцима. Особито по калдрми приближује се Јагодина Карловцима. Дућани су им обични, а како им је скоро друкчија потреба, то се много разликују од наших. Изгледа, да је доста и имућних људи и трговаца. Средом Јагодине тече река Бјелица, која се преко лета пресуши. Могао би је по величини сравнити са нашим јарчинама. Мало даље је Морава. Ту су дивни крајеви; но често се Морава осили и топи околицу, са чега сељацима доста квара чини. Народ није сувише радин. Радови су још најпримитивнији. Жању српом на много места, а није ни реткост, да се око стожера врше. Светкују се и најмањи светачци. Ја сам био о св. Прокопији и тај се у најбољем јеку код свију без разлике светкује: разуме се скрштених руку. Друмови су им пусти и нису никаквим дворедима засађени. Је ли то због тога, што су им шуме близу? Али слабо је дрвета и пред кућама и двориштима.

Недељни је трг субота и онда се носи жито и друга рана. Запитао сам једног сељака, шта у коли носи. Он ми је одговорио: „Носим беријет.“ Па и кола су проста, дрвена без и једног гвозденог ексера. Свиње догањају на пазар са „рогом“ заједно; Рога је дрво у трокуту, које сељаци мећу свињима око врата, да се не би могли провлачити кроз суседне еведре и чиниле квара. На пазару је доста шљивовице, које је чисте и праве у бурадма по три и четир хектолитра Воће је врло кржљаво, а плод неукусан. За воће сељак слабо мари; већу важност полаже на зелену паприку и ту тамани. Кућа има и лепих, већином од камена, а покривене црепом и ћерамидама. Многе су од последњег земљотреса пострадале. Скоро свака кућа рани по једно крме, које се вазано о коцу и конопцу у дворишту одрањује. Црква им је такође страдала од земљотреса, па се у њој и не служи. А како нема торња, јер је звонара мало даље и у страни места, ближе планини, то се скоро ни не зна да има цркве. Сада ће на згодном месту у средини Јагодине да граде нову богомољу.

Но за то упада у очи велика турска џамија, која се затекла, још из турска вакта.

Прича се, да је ту џамију правио сам кнез Милош. На истом месту, била је мала џамија и кнез Милош наљутивши се једаред на Турке, даде џамију срушити. Турци се султану потужише, а кнез Милош да би загладио, онако ћутке и да би их изненадио, даде начинити велику и пространу џамију, да је Турци боље до Цариграда не имадоше. И она је пострадала од земљотреса; но Јагодинчани хоће да је оправе и као старину чувају Може до преко хиљаду душа у њу стати. Да је старина, види се и по томе, што је зидана: ред камења и ред римске цигље. На њој су деветора врата; а хоџа се морао преко сто и деветнаест степеница пењати, да нукујише и слави пророка. Мало даље виде се рушевине од турских амана и других бедема ради одбране. Данас ова џамија не служи ни на што, јер нема више Турака. На простору око ње пресује се машинама сено ради лакшег преноса; те је могуће, да се и у њу сено смешта.

Приметио сам још, да је једна кућа на спрат подигнута, а са шест прозора са три разне боје уз дуж окречена. Запитао сам: за што? Рекоше ми, да је кућа њих тројице. Кућа је узета у ортаклуку, јер вреди и на месту је; па да би се и с поља знало, то се тако обележило и поделило. Но ако је братска тесногрудост, онда ни најмање не краси одношаје и појмове сношљивости и трпљења.

У Јагодини још је вредно видети и посетити: полугимназију, творницу стакла и пивару. Био сам у творници стакла, те сам посматрао целу процедуру, која се од прилике на овај начин изводи.

Узме се ситно истучена креча са тако исто ситним белутком (кварцом каменом), који се по планинама у близини Јагодине вади, те се измеша. Ова се поташа сипа у судове, који су начињени од земље иловаче, испод којих се у пећи ложи ватра бар двадесет и четири сахата, да се достигне топлота бар око 200 степени. И када се ова смеса стане услед таке топлоте комешати и добијати облик теста, меда или пекмеза т. ј. да се кашиком може грабити и

сачувам бар њега од тога, кад сам се већ ја у невољи нашао.

Хрватски опорбени листови већ немају речи у свом речнику, којим би показали, како је стање у Хрватској и Славонији несносно: Мађари однеше све, угњетавају преко бана сав хрватски народ, угушују у њему сваки слободнији покрет у народном духу, преče сваки напредак на економском и просветном пољу, Фолнеговић јавно исповеда, да је Босна и Херцеговина у том погледу надмашила Хрватску и Славонију и сад крај свега тога теже они, да се уједине Босна и Херцеговина с Хрватском и Славонијом, крај све толике невоље овде!

„Обвор“ је пре кратког времена донео чланак о Хрватству и Српству у Босни и Херцеговини трудећи се на свој начин да сузбије аспирације Срба из те српске земље. Ми радо признајемо, да на „Обвору“ раде најинтелигентније и најспремније снаге хрватске, па је тим чудноватије, откуд толика наивност — да не речемо управо невнање — при говору о босанско-херцеговачком питању? Сећам се још говора, што га је један од најглавнијих обвораша др. Шаме Мавура пре неку годину држао у Прагу приликом неке свечаности. Како ли би се Боже довео у склад само тај говор са писањем „Обвора“ и држањем његових првака? Где је ту нека дерна идеја о словенској узајамности?

Београдски „Одјек“ одговорио је достојанствено „Обвору“ и сада овај поново у данашњем броју говори о Хрватству и Српству у Босни и Херцеговини. Овако фамовних теорија, оваког софизма и језуитизма ја не памтим да сам игде читао. Најбоље би било прештампати тај чланак у целости из куриозума, па нека сваки од читалаца покуша две реченице сравнити једну с другом.

Али и оваке срамоте, оваке ћушке нанешене словенској идеји, још нисмо доживели. Тешко и јесте бранити нешто, чему се сваки појам о истини и моралу противи.

„Обвор“ је до душе ту своју писанију упутио на адресу „Одјека“, јер и по хрватској теорији у краљевини Србији су Срби. — Но ми смо узели слободу, да се обавремо на то, пошто се то и наше коже тиче, а и „Обвор“ уме кад кад, кад му се мало разиђе магла испред очију, да види, да ипак има у тој умишљеној Великој Хрватској и оних, „који хоће да се вову Србима“. Нас има и биће нас, па ма „Обвор“ пукао од беса и ми не допуштамо ником да о нашој кожи штогод предувима без нас. Та већ смо огуравили од оне реченице: Nihil de nobis sine nobis! коју баш Хрвати тако често употребљавају.

Уверен сам, да ће „Одјек“ већ одговорити на то фамовно разглаголствије „Обворово“, а ево само у кратко садржај тога.

Најпре се „Обвор“ брани од приговарања праваша, као да је он у првашњем свом чланку мислио, да се питање босанско-херцеговачко даде и другачије решити осим — наравно на темељу хрватског државног права — присаједињењем тих покрајина и Далмације Хрватској и Славонији. (То је само кортешко средство од стране Старчевићанаца, а не верујемо, да они познају језуитизам „Обворов“ као и ми, ако не још боље; та браћа су!)

За тим даје одушке свом патријотизму, како у интересу монархије лежи, да се оснује једна јака скупина на југу монархије. У том лежи и будућност саме монархије, јер би се тим увела равнотежа хетерогених елемената; сва би племена тим била задовољна. Хрватске тежње дакле само су одуживање дуга монархији, домовини и — Словенству! Хрвати су у том сретном положају, да се њихове жеље дају остварити без повреде ичијега права (!) а испуњење тих жеља био би велик корак сјају, моћи монархије, као и — идејалне словенске солидарности, која се састоји у весељу над срећом и напретком свију словенских огранака — ма били они под круном и заштитом које му драго велевласти. У интересу монархије лежи заокружење земаља по крви и језику једнаких, — ergo не треба пречити ширење хрватске мисли у оквиру монархије!

На чију ли је адресу боже мој ово управљено? Како ли се то даде схватити са дуализмом и чистом намером његовом, а још ранијим плодовима његовим? Дуализам и идеална словенска солидарност! То је нешто ново, али и оригинално, хрватски спецификум!

Онда наставља хрватски мудријаш: Кад су већ прилике собом донеле, да се Босна и Херцеговина не могу (?!) спојити са Србијом, треба Срби (наравно они у краљевини, јер то су прави Срби, а ми овде само хоћемо да се зовемо тако) да се помире с мишљу, да бар њихова браћа буду сретна (видите га, како је он меден!) Па онда теши Србе, да се не боје те уједињене Хрватске. Јака Хрватска скупина на југу монархије не може шкодити Србији. Чуди се онда тамо он, како српске (читај увек србијанске) патријоте не увиђају, да је главно, да се њиховим суплеменицима зајамчи њихово племенско име, вера, употреба и развитак језика, култура на том језику. И сада би свако, коме врана није мозак попила, мислио, да се та српска култура на том српском језику може најбоље развијати у слободној српској земљи, — али није тако! То је могуће само у — уједињеној Хрватској! То је исто као да би неко са свим озбиљно тврдио — и још жив остао! — да се талијанска култура може развијати само у јужном Тиролу, а не у слободној, уједињеној Италији, или рецимо немачка култура код бечких Шваба и ердељских Саса, а не у уједињеној Немачкој. — Ето видите до каквих абсурда дође човек, када се ухвати неке накавне идеје, па је се држи као пијан плота. Но није то „Обвору“ први галиматијас, а поживи нас, Боже, не ће бити ни последњи!

Срби у краљевини и кнежевини (како су сада великодушни, па нам поклањају кнежевину, а до скора је то био алем-камен у скупу „хрватских“ земаља. Но нека прође само ова врућина, јамачно ће им се разбистрити још јаче) могу мирно спавати не бојећи се ништа за овдашње Србе (баш праве Србе), јер они Хрвати не ће ништа узети (о како су добри!). — У колико се ово односи на нас овде, ту заиста „Обвор“ има право, да се Срби у краљевини немају бојати за нас. Нисте ви, браћо Хрвати, апсолутно кадри ништа нама учинити, нити се ми вас бојимо, а када би се и оствариле ваше ваздушне идеје, па дошло до уједињена, шта мислите, ко би извукао ту тањи крај, ако би нама и вама остављено било, да уређујемо своје одношаје? Али ту би дошао са свим неко трећи, да начини реда међу нама и вама, јер знате да: где се двоје свађају, ту се трећи радује.

Жалостан је, вели, страх Срба, да анексија Босне и Херцеговине значи анексију Србије. Несмисао је, бацити погледе на Босну и Херцеговину, а не на Стару Србију и „дио“ (!) Македоније, где се жељно чека избавитељ — а Србија није кадра ни собом да управља, па онда на чему се темељи право Србије на те земље? Историјског права нема, јер се у Босни и Херцеговини крвавиле и друге силе, а Србија за Босну није учинила ништа. Што се пак тиче народног осећаја, тај се не да никојом силом наринути. Народна свест тамо се буди тек у најновије доба, али не интригом, опсеном и измишљотинама — већ путем истине, равмишљања и разбирања чињеница, које су за то меродавне. Не хасни негирати хрватске осећаје у Босни и Херцеговини, особито код мухамеданаца, када и ови већ увиђају, да им је будућност с Хрватима осигурана, а њихови привидни захтеви морају се узети у обвир. — Summa summarum за „Обвор“ је анексија само питање времена и наравно другог начина нема већ уз Хрватску и Славонију, само чудо се не говори на темељу државног хрватског права, — или је то ваљда већ изашло из моде?!

Последње ретке или је написало незнање или крајњи цинизам. Србија нема права на Босну и Херцеговину, а каква права има Аустро-Угарска и зар је ова на темељу икаквога права извела окупацију Босне и Херцеговине? На темељу каквог је права Италија ујединила Ломбардију и Венецију себи? Зар жив народ није никакво право? Србија није ништа чинила за Босну, а молићу, шта сте ви Хрвати чинили, када је раја босанска у последњем устанку устала против угњетача својих? Шта сте радили, док смо ми Срби од уста својих откидали и давали бегунцима босанско херцеговачким, а мала још и вазална српска кнежевина са скупим жртвама продирала преко Дрине, када је цвет српске омладине појурио својој браћи у помоћ? Сећате ли се још оног вашег срамног држања тада? О ми се добро сећамо!

Него је једно драгоцено признање овога пута донео „Обвор“ — јамачно нехотице — и на том смо му дубоко благодарни. Осећаји се народни, вели, не дају ником силом наринути. То је права истина и само болестан човек или скров покварен, може против те освештане истине говорити и радити. Тиме је „Обвор“ најјачу ћушку дао себи и свим пустоловима оним, који оном српском народу, који ни на коцу није хтео да се одрекне свог славног имена, силом натурују нешто, да што он никад није ни знао. Народна свест буди се, вели, тек у најновије време. Можда нека африканска, али српска свест је од увек била будна у том народу, од увек је онај народ за српско име подносио најгровније муке и страдања, а није га се одрекао, па немојте, наивна браћо мислити, да ће га сада напустити, ваљда ради ваше лепе браде. Може груба сила решити питање босанско-херцеговачко — против интереса и без питања оног народа, али ће време собом донети, да ће се то питање решити како право захтева. Изгубити слободу пред јачом силом, није срамота, али је друго нешто својевољно предати другом своје право и своју слободу. Можда ће вама браћо несуђена ово бити познато на једном конкретном промеру, — али знајте да ће Србин пре погинути него то учинити.

—в—

Нови Сад, 2. августа.

Векерле тражи — савезника. Познато је да је данашња владина либерална странка из борбе око црквених реформа изашла као победилац, али и мало — кусава. До двадесет и пет посланика иступило је из ње и начинило засебан клуб. Тим губитком спала је владина странка на исти број са опозицијом те је лако да сваки час наступи — „крах“. Због тога би се Векерле радо мирио са тим клубом иступљеника, те сваком приликом гледа да се измири. Ових дана је један виђенији члан тога клуба Ажбот одговорио влади, под којим би се условом измирили. У отвореном писму својим бирачима — које се сматра као одговор клуба — вели Ажбот, да би се они само онда измирили са Векерлом и Силађијем ако ови, од круне још не потврђене предлоге црквене политике, донесу под нову ревизију, или ако их, још пре него их круна потврди, изнесу пред гласаче читавог народа те се овај упита, како мисли о црквеној политици, јер садањи чланови сабора нису бирани да стварају те реформе, о њима тада бирачи још нису знали. Другог измирења нема. А хтела влада не хтела и после санкц. је тих реформа, о новим изборима убојни поклич и онако ће бити: ревизија црквених реформа.

*

„Мађарско народно друштво.“ У последње време приметио се у Будимпешти покрет, да се оснује друштво, које ће се борити против социјализма и дакоромамизма. То би се друштво звало на мађарском језику: „Мађар Немзети Еђешилет.“ Привремени одбор за оснивање овог друштва сазвао је за прошли петак збор у Будимпешти у дворници жупанијске куће, где су истакнута средства и намере овога друштва. — Министар-председник Векерле рекао је пред својим бирачима у Нађбањи, да народносно питање он и не признаје у Угарској и ако га има код нас, да ће га брзо нестати, а његово ће место заузети друштвена, економска и социјалистичка питања. Векерле дакле наглашава, да је народносно питање на издисају свом, а социјална питања тек ће да дођу. Другим речима, да је шовинистама данас лако војевати. Међу тим оснивање горњег друштва против социјализма и дакоромамизма са свим противно доказује. Доказује прво, да социјализам данас већ постоји у великој мери у Угарској, и да

обвијати; вади се са гвозденим шупљим цевима, пири, меће у калије, — већином дрвене — и прави разне врсте стаклено посуђе. Хоће ли се обојено стакло, то се по жељи успе така боја. Начини ли се овака посуда, то се полаже у другу пећ, да би се постепено охладила, а после тога прави се отвор изравњује се дно стаклета, да се не би човек посекао и даље се дотерује и чисти. За брушење стакла постоји машина, која гладе и одсеца стакло, да се брзини мораш дивити. Плетење са сламом такође доста брзо иде.

Најтеже је написивање на стаклету: слике или иначе каквог знака и натписа. Људи, који ово раде поуздане су руке и вешти цртачи. На зиду пред њима су разни цртежи, које су ради да преносе на стакло. И то тако вешто окретањем стаклета изводи и шара, да се мораш задивити. Док је само неколико пута додирнуо и обрнуо — узмимо чашу или друго — о онај пред њим утврђени оштри ножић, ево ти се развија на очиглед слика било јелена, петла, цвета, дрвета и другог чега желиш, да ни са више шестара не би правилније исцртао и начинио.

Жалост је само то, што у целој творници не ћеш наћи Србина ни српске руке — ма да је творница својина Србина трговца из Јагодине — већ наша браћа Чеси. Долазе нами истина, али им смета јака врућина, па бегају. Но доћи ће време, када им не ће сметати врућина; исто тако као што и нашима не смета силазити у рудокопе и под земљом заслуживати насушни хлеб.....

Видео сам још и како се поткивају волови. Веже се за рогове говече и уведе у поткивоницу, у којој се налази усправљен један јаки дирек, за који се привеже говече. За тим му се вежу ноге и лагано се обори тако, да му се усправе ноге. Још се између ногу протури други један дирек, да се не би копрцао и онда се поткива. Поткова је као и за коња, а ексери су доста незграпне главе, бајаги, да се брзо не ишчешу. Да не би говече пак боловало, то му се пре, него што ће се одрешити, ножићем пусти крв и тако је мирно са поткивањем три до четири месаца.

Још ми је споменути, да се у Јагодини израђују добри ножеви; да постоји раденичко друштво, као и да има омладинска читаоница.

И околица јагодинска је доста богата, јер су сељаци доста сточни (богати марвом и стоком). Близу су манастири: Раваница, Манасија задужбина високог Стевана сина кнеза Лазара и Јошаница. У Параћину је творница за израду војничког одела, па и за самог краља; ту је доста јака трговина вуном. Околна су места здрава, особито за грудне болести, дочим су кратковечни људи у Крушевцу, и ако је то чисто место. Мастило праве овде од бурјана.

Живот је овде доста пријатан; но се многи туже, да се из Београда протежу многе распре. И само свештенство из унутрашњости тужи се на Београд и тврди: да ни један свештеник не би требао да је у Београду, који није свршио духовну академију; или бар једну ваљану књигу написао.

Иначе је свештенство свесно и ја сам се уверио у два маха. Када су при призивању свотог духа као и о парастосу Гавриловићевом згодну реч — учитељству за љубав — од срца изговорили. Па и на самој скупштини били су истрајни посетиоци и гости.

По што би ово било у кратко, што ми је упало у очи да речем о самом месту, прелазим на рад саме скупштине.

Скупштина се одржала у дворишту основне школе под сеницом, која је у ту сврху начињена. Седишта су подељена била у три дуга реда. У првом реду с десна седели су гости и учитељице. У другом реду учитељи изасланици и председници учитељских зборова. У трећем реду с леве стране чланови удружења. Напред су била још на мало узвишеном месту, такође окићеном зеленилом, уз слику краља Александра I. три стола, за којим је у среди било место за председника, потпредседника и за изасланика политичне власти; за другим столом десно место за чланове главног одбора; а за трећим столом с лева, место за перовође. — Иначе спољашњег блеска није било никаква. Дан славља могао се још познати само по неколико истакнутих барјака.

Са свију страна краљевине искупило се до 350 учитеља да пораде на бољитку и срећи милога народа свог.

Скупштину је отворио учитељ београдски Урош Благојевић. Одушевљен и у заносу изговорио је поздравни говор. Он је рекао од прилике ово: да се радује што може да отвори ову XI. учитељску скупштину; да се са љубави може много постићи, да се то увек имало на уму, јер се потврђује напретком, да се сваке године полажу јавни рачуни, што је гаранција, да се са свију страна потписује похвално признање; да истина учитељство има и својих непријатеља, али да учитељство својим радом чини, да их је из дана у дан све мање. Наводи да је дужност учитеља, да се управља по правди; да се буди заспала љубав, да се буди свест, јер нико не може бити ваљан, док не прође кроз учитељске руке; да је добар пут удружење, те да ни један учитељ не би требао да није члан удружења; јер је у удружењу снага јача, а свест ће се све више и више ширити. За то нека је сретан рад!

После овог говора изабрани су часници, приказани гости, прочитани разни брзојави, а преко председника упућена честитка краљу Александру на коју је скупштина добила одговор.

Скупштину су још лепо поздравили учитељи сакупљени истога дана на скупштини ради учитељског удружења у Новом Саду, даље: учитељство из Загреба, румска српска омладина; Гига Војновић из Глајхенберга и многи други учитељи.

На дневном је реду била расправа: „о школским зградама“ коју је Лаза Ј. Обрадовић, учитељ из Београда на опште задовољство расправио. Истакао је, какве су биле пре школске зграде. Какве су сада и какве треба да су према нашим околностима и какве су у напреднијих народа; те је донео и 13 тачака резолуција, које је скупштина примила, а њега са 250 динара наградила. Расправа и резолуције

га се боје, кад оснивају друштво, да му се одупиру. Да га нема, не би имало смисла стварати му отпор. А друго доказује, да им је народносно питање увек отворена рана, кад хоће да поред својих „културних“ друштава оснивају и овако друштво и да војују против неких умишљених румунских тежња преко границе. Ово се друштво оснива у Будимпешти, пред очима Векерловим, а по свој прилици са благословом и подстаком његовим и његове владе. Па ко би онда био слеп код очију, да верује Векерловим речима, да ће социјализам тек да се роди у Угарској, а народносно питање да не постоји у Угарској?

Поглед по свету.

— Путовање краља Милана. Краљ Милан не ће више живети у Паризу, него ће бити стално у Србији, само ће често „путовати“. Тако је 11. о. м. отишао у Беч на неко време и одмах потражио свога Калнокија, са којим је дуже времена говорио.

— Русија о својим суседима. Међу новинарима и политичарима аустријским и угарским настала је буна. А због чега? Недељни лист руски „Недеља“ бацио је бомбу међу њих својим једним чланком, у коме говори о томе, какву политику треба Русија да тера спрам својих суседа. У томе чланку стоји отприлике ово: Досадања спољна политика Русије, којој је било гесло да одржава и чува своје велике суседе, није ваљала, него Русија треба за тим да иде, да створи око себе што више мањих, али потпуно самосталних држава. У садашњим приликама мора Русија свом снагом својом ићи за тим, да Бугарска и Кореја не падну ни под чију власт, него да одрже своју самосталност а и до веће још да дођу. Даље вели „Недеља“ да тај принцип треба и у будуће да води руске политичаре, особито при развијању прилика у Турској, треба пазити да место Турске не дође опет друга велика држава; а даде ли се прилика за истим тим треба да иде и на другим местима. Да је дошла Русија да дели Аустрију не би ваљада већа ларма била од „наших“ политичара.

Не знамо дали није „Недеља“ овим својим чланком хтела мало шале да начини, но згодна нам се прилика даје да потсетимо господу по редакцијама бечким и пештанским, на њихово писање када је „Стандард“ донео предлог о подели Србије, како су то господа та вољно примила. Јест господо, ни би волели Србију да делите међу собом, па не мојте онда подићи толику ларму кад се ко нађе који би волео друго што да дели. У осталом Русија при овој деоби а особито у погледу Кореје па Бугарске и осталих балканских народа не тражи, као ви, за себе што него само: „Сваком своје“.

— Руси против Чивута. Министар просвете у Русији, закључио је у договору са министром унутрашњих послова, да чивутске школе у Русији затвори, а на њиховом месту да подигне државне школе, у којима ће се предавати јудејску науку о вери и јеврејски језик нарочити учитељи, које држава за то постави, а не као што је то до сад било. Нове школе стојаће под строгим надзором државних чиновника, јер је влада приметила, да чивутске школе распирују незадовољство и буне против државе и Хришћана. — Руси тако, а код нас се даје Чивутима равноправност у вери, са свима осталим држављанима. Али да; у Русији нису на крми државној као код нас — чивутски вето.

Вести из места и са стране.

Беседа с игранком. Вуковарско српско певачко друштво „Јавор“ приређује на Преображење 6. (18.) августа о. г. беседу са игранком. Распоред: 1. Хајдн: „Химна“, пева мешовити збор. 2. К. Хавласа: „Сад је време“, пева мушки збор. 3. *** „Декламација.“ 4. Ј. Хочевар: „Дал' то“, баритон соло, пева г. Н. Јовановић. 5. А. Сејкора: „Ружа“, пева мешовити збор 6 Ј. Б. Сингеле: „Луција ди Ламермор“ фантазија за виолину уз пратњу гласовира, свира г. Х. Хелер. 7. Р. Толингер: „Вога и сузе“, пева мешовити збор, баритон соло пева г. Филип Богдановић. — За тим: Игранка.

Чивути као „просветитељи“ Срба. „Србобран“ пише: Познато ће бити нашим читаоцима, да је прошле године издала овдашња књижара „Кугл и Дајч“ српски календар „св. Сава“, а како чујемо и ове ће године Кугл и Дајч тај свој календар издати. Сада пак читамо у осечкоме листу „Драу“ што на немачком језику излази под уредништвом Јулијуса Пфајфера, блиског рођака познатог загребачког Кобике Франка, који заступа хрватско-немачко-мађарско-чивутске интересе, да је тај Јулијус Пфајфер преузео од штампара Арсе Пајевића штампање и издавање српског календара „Орла“. Када су издаваоци овако важне књиге народне, као што је српски календар, Кугли, Дајчи и Пфајфери, те нам се овакови културтрегери намећу за издаваче народне књиге, која продире у све слојеве пашега народа и из које народ наш треба да црпе најважније поуке и упутства у свим гранама свога верскога, народнога и грађанскога живота — онда како да нам се не намеће зебња, да ћемо још и ту бруку дочекати, те ће нам Летопис „Српске Матице“ издавати какав Вајс, а наше народне листове Хас и Дајч. О просвјешченије, просвјешченије српско, што си јадно дочекало, да те народ српски ишчекива из руку Кугла, Дајча и Пфајфера! Ми се уздамо у свест народа српскога, да ће бити толико опрезан и пазити, из какве ће кадионице тамјан и измирну узимати, да своју душу и свој дом кади.

Беочин нова станица за лађе. Управа државних железница и жел. лађа решила је, да се отвори у Беочину нова станица за лађу, која вози из Новог Сада за Вуковар. Лађа ће почети пристајати на беочинској станици од 1. октобра по рим. календару.

Против уједа паукова. Уједа паука у први мах није толико непријатан, колико је опасан са последицама својим. Многи, не знајући шта би требало да раде, међу разне облоге и мелеме, да би оток од уједа паукова спласнуо, али обично оток остаје по десетак дана и човек мора да трпи несносне болове Међутим лек од уједа паукова врло је једноставан и при руци је увек свакоме. Треба само у каквом суду воде растопити шаку соли и том сланом водом неколико пута пропрати оно место, које је паук ујео, па ће и оток и бол нестати пре 24 сахата. А што је најважније, човек се не излаже никаквој опасности.

Отровне змије. У Фијуми је пре неког времена ујела отровна змија неког Антонија Влашића. Он изашао у оближњу шуму, да купи дрва. У један пут, купећи дрва, осети, како га јако заболе десна цеваница — уједе га змија. Услед јаких болова почео је јадник јаукати, али помоћи ни од куда, јер није никог било у близини. Болови га тако измучише, да је сирома младић пао онесвешћен на земљу. Било је већ око подне, кад наиђоше на њега неки раденици и однесоше га у градску болницу. Стање му је опасно. У Фијуми се сви узрујали због овог случаја, јер се боје, да се нису змије отровнице опет намножиле, а лане их није било ни за лек. Власти су предузеле мере, не би ли спречили, да се отровнице множе.

Панчевачки „Венац“ у Новом Саду. Ми смо у претпрошлом броју донели вест и позив, да српско панчевачко певачко друштво „Венац“ и српско новосадско читаоничко певачко друштво заједнички приређују концерат овде у Н. Саду, сада у недељу после Преображења у башти „Гранд хотела Мајера“; а сада у допуну тога, добисмо од одбора овдашњег певачког друштва као приређивачког одбора, да предамо јавности још и следеће: Новосадско певачко друштво појаће на Преображење у саборној цркви од „Јелици“ па до краја Станковићеву литургију; у недељу рано из јутра стиже панчевачко певачко друштво „Венац“ на засебној лађи у Н. Сад, које ће у саборној цркви појати целу службу; у подне приређују оба пев. друштва заједнички ручак у гостионици код Пере Фабрија; а после ручка праве излет лађом у Каменицу; — а за тим следује заказани концерат. Како смо поуздано извештени, са панчевачким пев. друштвом долази приличан број њихових чланова помагача и панчевачких грађана; то приређивачки одбор учтиво позива поштовано грађанство, да ко жели на том заједничком пријатељском ручку учествовати, да се тога ради може пријавити: код г. г. Петра Матића и Косте П. Миросављевића — и то најдаље до суботе из јутра.

Осветница своје части. Код окружнога суда у Крушевцу осуђена је ових дана нека млада девојка на четири године робије, јер је убила човека. одлучна девојка срела се с младим једним човеком у шуми, те га из самокреса убила. Два је човека затекоше баш кад га је хтела закопати Она није ни часа хтела тајити чина. Мирно је слушала осуду, а за тим је рекла судцима. Ви сте ме криво осудили. Ја сам само осветила своју отету част. Муж, кога сам убила био је мој заручник, а тад ме је изневерио и узео другу. Ја не апелирам, јер ће мој положај у тамници бити још бољи него ли напољу у селу, где ме се клоне сви људи као непоштене девојке“.

Покушала да подмити. Супруга неког милијунара из Чикага оптужена је и ухапшена, јер је хтела два поротника преко њихових жена да поткупи. О том пишу из Чикага ово: Од 3. јула била је поведена парница против познатог милијунара Варена Шпрингера, да престоничком железничком друштву уступи комад земље, који је том друштву потребан био. Шпрингер је за то земљиште тражио 700 000 долара. Да буде та свота оправдана, покушала је жена Шпрингерова да два поротника, који су с осталим имали ту изрећи своје мишљење, подмити и то сваког са 500 долара. Уједно је жена Шпрингерова казала, да је пет других поротника већ купила. Пред судом су мужеви дотичних поротника упознали жену Шпрингерову и она је била ухапшена ради покушаја подмићења. За неколико сахати пуштена је на слободу уз јамчевину од 10.000 долара.

Доцкан се досетио. Једној госпођи, име баш није нужно, поклони један њен обожаваоц врло лепо низ бисера. Али она, на жалост, није га могла носити, јер је имала мужа. Шта да ради? Рече једанпут мужу: — Душо моја, волела би, кад би ми купио низ бисера. — Чедо моје, ти знаш, да ја то не могу купити, то је читаво имање — рече мужић. Па купи лажан, ко ће га баш загледати. — Носила га је ваљда неких дванаест година, па онда умре. Муж после неког времена оде до једног драгуљара и запита по што ће купити тај низ бисера. Драгуљар добро прегледи низ бисера и рече да ће дати за њега 20.000 фор. — Мало шта капља не удари јадног мужа, који тек у тај пар осети оне рогове, које је 20 година носио.

Сватови са корбачем. У Шпрингфилду у држави Охио, побегоше од родитељског дома двоје школске деце, деран од дванаест година и девојчица од четрнаест. Велика љубав отерала их је у туђину, да тамо, далеко од тираније родитеља, као и други људи, ступе у брак. Но девојчин отац на брзо примети да су ови побегли, па се пожури за заљубљеним паром и сустиже их на суседној станици. Оданде их је пешке са корбачем терао у Шпрингфилд, где становништво искупљено по сокаци чекаше чудноватe сватове, уплакане младенце и оца, који корбачем даје благослов. Тако стигоше до девојачких врата, кроз која отац гурну младу, а ђувегију са неколико удараца пошље његовим родитељима. За тим се учтиво окрене публици и изјави јој да је „обред свршен.“

Трговина.

Нови Сад, 2. авг. Пшеница прве каквоће 6 фор. 20 нов. Пшеница средња 6 фор. —— н. Пшеница лакша роба 5 ф. 80 н. Наполица 5 ф. 20—50 н. Јечам 4 ф. 70—80 н. Зоб 5 ф. 20—40 н. Кукуруз 5 фор. 20—40 н. Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор., дебела паљена 52 ф. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки .	38 н.
„ средњи . . .	36 н.
„ лаки	32 н.

Све од 1 килограма.

Течај златног и сребрног новца
на будимпештанској берзи
од 1. (13.) августа.

Дукати — — — — — —	5 ф. 90 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 87 н.
Угарска златна рента — — —	121 ф. 80 н.
Аустријска златна рента — —	122 ф. — н.
Угарска крунска рента — —	96 ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	61 ф. 5 н.

Новије вести.

Министар Хијероними код краља. Из Ишла јављају, да је министар Хијероними стигао онамо, да иде код краља на аудијенцију. За извесно се држи, да ће Хијероними овом приликом давати рачуна о своме путу по Ердељу. Буде ли г. министар искрен те призна све шта је чуо и видео, не верујемо да ће ће се похвалити да му је краљ признао успешан рад и вештину око решавања народносног питања.

Штрајкови. У Будимпешти су на дневном реду штрајкови. У понедељак је обуставило рад преко 5.000 столарских радника. Држали су своје скупове књиговесци, зидари, дрводеље, радници са гвожђем и осталим рудама, радници при градњи железница и лимарски помоћници. Сви износе своје тегобе и удешавају штрајкове. У четвртом градском округу држали су осим појединих занатлијских група свој скуп социјалисте, где су жестоко нападали владу и полицију, што им је вођу Гијома протерала из Будимпеште. Услед тога је настала ларма и гужгула, те је полиција растерала скуп.

Повратак Миланов. Краљ Милан се пожурио из Бечa и одмах је отишао у Ниш, куда су сви министри отишли да присуствују свечаности Александрова рођен дана.

Скуп социјалиста у Бечу. У недељу је имала социјалистичка странка у Бечу свој скуп под ведрим небом. Било их је на скупу око 15.000. У најоштријем облику тражили су опће непосредно право гласања. Изразили су се против коалицијоног министарства, које не ће радницима да помаже. Странка дотле не ће мировати, док се захтеви не испуне.

Цанков се враћа у Бугарску. Из Софије јављају, да ће се Цанков вратити у Бугарску и да је шта више већ и на путу. Још је не извесно, хоће ли му влада дозволити да се у самој Софији настани.

Рат између Кине и Јапана. По вестима из Сангхаја, напали су Јапанци на утврђење Артур. Јапанци су имали 26 бродова при нападају на варош Вај-Хај-Вај. Избачено је око 50 метака с једне и с друге стране, али веће штете није било.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

„Срби у давнини“

већ су у пола одштампани. Од данас за 15 дана (до половине августа српског) књига ће бити са свим доготовљена и одмах ће се разаслати претплатницима.

Али са изласком књиге истиче и рок свију плаћања. За то лијепо молим све оне сестре Српкиње и браћу Србе, који се прихватише скупљања претплатника, нека пожуре са претплатом. А оне, који се још не заузеше, молим, да се што живље заузму за „Србе у давнини“. Особито молим то моје земљаке, босанску и херцеговачку Србадију, који се можда боје, да ни ова српска књига не ће имати приступа у Босну и Херцеговину. Али нека знају: да сам ја учинио све што се могло, да те сметње не буде. И увјерен сам, да је не може бити, јер у овој књизи мојој нема ничега противног никаквом закону, ни божјем ни људском.

Господу скупљаче молим, да ми уједно јаве: колико још књига требају ван претплате, јер знам, да велика већина читалаца хоће најприје да види књигу, па истом онда да је плати. За то, ако се негђе баш и не узмогне скупити претплата у напријед, бићу врло захвалан свакоме, који се и накнадно претплати, по што књига изађе из штампе.

Спискове претплатника није потребно слати мени. Мени треба пријавити имена само оних претплатника, који нијесу у истом мјесту, гдје је и скупљач, и којима скупљач не може сам доставити књиге.

Да би се избјегла свака збрка и забуна, све поруке без разлике треба слати само на моју непосредну адресу: **Сима Лукин Лазић. Загреб. Хрватска.**

„Срби у давнини“ канда ће бити већи, но што сам обећао: можда ће изнијети и 13 штампаних табака. А цијена је књизи само 50 новчића или 1 круна или 1 динар. Ко се у напријед непосредно код мене претплати бар на 10 примјерака, добија на дар сваки шести примјерак, то јест, 20% рабата у књигама. А продавцима књига и скупљачима претплате дајем 30% рабата од скупљеног готовог новца, али онда — разумије се — поштарину сноси наручилац.

Коме је Бог дао, те може да претплати повише примјерака, учиниће задужбину, ако се претплати за ону сиротну Србадију, која нема су чим куповати књига, а за коју и написах ја ове „Србе у давнини“.

Загреб 30. јулија (11. авг.) 1894.

Сима Лукин Лазић.

отштампа ће се у једном од наших школских листова, пошто заузима више простора.

Осим ове расправе решене су многе молбе и донесени су многи предлози.

Тако је донесен предлог, да се на скупштину доносе и све књиге благајничке, ради боље контроле о задружној имаовини;

да се измени 64. члан школ закона, којим се учитељство може премештати, кад се хоће.

да се успостави сталан буџет и код овог удружења;

да се одреди, како да се награђују радови појединих чланова овог удружења;

да се питање о подизању учитељског дома огласи као важно и да заузме прво место на дневном реду XII. учитељ. скупштине, која се има одржати у Пожаревцу;

да се школе, у којима су заведени приправни разреди: где се не говори чисто српски, одреди тачна научна основа, што се све свршити има.

Осим ових примљени су још и неки други предлози. Седница је било свега пет.

Други дан скупштине био је у подне парастос учитељским добротворима Јовану Гавриловићу и др. Лазару Докићу, на ком је учитељ Лаза Ј. Обрадовић од прилике рекао ову реч: Другови, браћо! Једна лепа, узвишена и племенита црта карактера Србинова и у томе је, да је благодарна према својим добротворима. Учитељи српски верни су носиоци те племените врлине, и они су се вазда верно, тачно и с благодарношћу одуживали према својим племенитим добротворима.

Удружени учитељи ни у овој прилици не пропуштају, да учине један акт моралне дужности своје; да одаду пошту сени својих великих добротвора: Јовану Гавриловићу и Лази Докићу. Како су и чиме су ови добротвори овековечили своја имена међу учитељима, у Србији је познато. Дела и рад ових наших племенитих покојника, такође су позната: кад би их побројавао, понављао бих само оно, што је казано. То не ћу чинити; но да будем тумач ваших осећаја, одужимо се сенима својих добротвора узвиком: Бог да прости душу племенитих добротвора учитеља српских Јована Гавриловића и Лазара Докића! Слава им!

У вече истога дана био је банкет. Као обично: певало се и веселило, играло и наздрављало. Гостију је било доста.

Сутра дан 8. јуна до подне је завршена скупштина и браћа се разишла. Па и ми смо се разишли са уверењем, да је у браће истрајна прегалачка духа; да је одушевљење за усрећење браће своје!

Ми смо од браће лепо примљени и за то им и овим путем још једном: лепа хвала!

По свршетку скупштине и ми се лепо кренусмо кући те поред: Бакрдана, Лапова, Велике Плане, Паланке, Кусатка, Младеновца, Влашког Поља, Раже, Рипња, Гресника, Раковице и Топчидера у Београд; а одатле лепо кући.

—ћ.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на два упражњена места из задужбине Петра Костића.

Стипендија износи: 1) за ученике основних школа 200 фор, 2.) за ученике ниже гимназије 250 фор., 3.) за ученике горње гимназије и слушаоце богословије 300 фор. и 4.) за слушаоце правних, медицинских и филозофских наука 400 фор.

Молбеници ваља приложити ове исправе: 1. крштено писмо; 2. лекарску сведоџбу о здрављу и накаламљеним богињама; 3. школска сведочанства од последње две године; 4. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају молиочеви родитељи.

По вољи оснивачевој и наредби министарској морају Костићеви питомци науке слушати, и то: основне школе и први гимназиски разред у Винковцима, остале гимназиске разреде у Сегедину, правне и филозофске науке у Пожуну и медицинске по потреби изузетно у Бечу.

Првенство на ову стипендију имају од најспособнијих ђака за науку синови черевићски, а после њих молиоци родом из Срема.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно исто време.

Рок стечају овом траје до 8. (20.) септембра о. г.

Молбенице, које стигну после истекла стечаја не ће се узимати у обзир.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске" у Новом Саду 26. јула (7. августа) 1894.

Потпредседник књижевног одељења „Матице Српске":

А. Хаџић, с. р. секретар. **Др. Илија Огњановић** с. р.

2—3

СТЕЧАЈ.

У стипендијској задужбини Нестора Димитријевића остала су два места упражњена за ученике доње гимназије с годишњом стипендијом од 150 фор.

Ко жели та места тражити, ваља да приложи својој молбеници: 1. крштено писмо, 2. сведочанство о сиромаштву, у ком треба да је означено и то колико деце имају родитељи молиочеви, 3. школска сведочанства од последње две године и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама.

У смислу последње воље оснивачеве првенство на стипендију из ове закладе имају синови и потомци браће му Кузме и Ћире, даље сродници оснивачеви из Ђакова у Срему а за тим ученици родом из Вел. Бечкерека.

По наредби министарској не сме ни један питомац у једно и исто време уживати две или више стипендија.

Рок овоме стечају траје до 8. (20.) септембра о. г.

Молбенице које стигну после истеклог стечаја не ће се узети у обзир.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске" у Новом Саду 26. јула (7. августа) 1894.

Потпредседник књижевног одељења „Матице Српске":

А. Хаџић, с. р. секретар. **Др. Илија Огњановић** с. р.

2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај из задужбине Гавре Романовића на једно стипендијско место за слушаоце економских, занатлијских и трговачких школа.

Стипендију из ове задужбине могу добити Срби источне православне вере из земаља, под светом круном угарском, а науке своје морају слушати у школама у Угарској. Школске заводе у страним земљама моћи ће питомци ове задужбине полазити само с дозволом вис. кр. угарског министарства просвете и црквених послова.

Молбеници ваља приложити ове исправе: 1. крштено писмо; 2. лекарску сведоџбу о здрављу и накаламљеним богињама; 3. школска сведочанства од последње две године; 4. сведочанство од политичке власти о сиромаштву у ком ваља да стоји то, колико родитељи молиочеви имају деце.

По изричној вољи оснивачевој имају првенство при раздавању стипендија, при једнакој способности, ученици родом из Вуковара.

Према наредби министарској не сме ни један питомац у једно и исто време уживати две или више стипендија.

Рок овоме стечају траје до 8. (20.) септ. о. г.

Молбенице, које стигну после истеклог рока не ће се узети у обзир.

Из седнице књижевнога одбора „Матице Српске", у Новоме Саду, 26. јула (7. августа) 1894.

Потпредседник књижевног одељења „Матице Српске":

А. Хаџић, с. р. секретар. **Др. Илија Огњановић** с. р.

2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Срп. Кларији за I. и II. разр. срп. нар. вероисповедне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 350 фор. (700 крупа), 3½ ланца ораће земље, на коју изабрани учитељ порез плаћа, 2 хвата тврдих дрва, слободан стан од 2 собе и кујне са баштом од 200 квд. Сламе колико потребује. Од погреба где буде позват 50 новч.

Изабраном учитељу у дужност спада шк. уредбом прописане предмете предавати, у светој цркви за левом певницом појати, школску децу у цркви појању обучавати.

Компетовати могу само Срби православне вере, који су у Сомбору за учитеље оспособљени и који су потпуно вични мађарском језику и појању.

Новоизабрани учитељ наступиће своје звање 1. септембра о. г.

Учитељ ће своју плату месечно у напред примати.

Рок стечаја је до 21. августа, када ће се и избор обавити. Који се лично представи имаће првенство. За путни трошак не добија ништа.

Из црквено-школске скупштинске седнице вођене у Срп. Кларији (u. p. Zsombolya Torontál m.) 24. јула 1894. г.

Душан Јов. Которач, перовођа. **Јован Стојков**, председник.

2—3

ОГЛАС.

У кући закладе „Марије Трандафилке" бр. 21. у главној улици издаје се на јавној дражби 18. (30.) августа ов. год. у 4 сата после подне 1 дућан 3 собе и кујна (књижаре Луке Јоцића) од 1. новембра о. г. на текуће три године под закуп. Они који желе лицитирати имају вадиум од 80 фор. положити. Дражба ће се одржати у дворани „Матице Српске" где се и услови закупа ближе чути могу.

2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на новооснивано дадиљско место у Срп. Кларији.

Дадиљска плата годишња састоји се: у готовом новцу и то: 220 ф. (440 круна), 2 хвата тврдих дрва слободан стан.

Изабратој дадиљи у дужност спада уредбом прописане дадиљске дужности свршавати.

Компетовати могу само оспособљене дадиље.

Новоизабрана дадиља ступиће у своје звање 1. септембра.

Рок је стечају до 21. августа, када ће и избор одржан бити.

Из седнице црква.-школске скупштине вођене у Срп. Кларији (u. p. Zsombolya Torontál m.) 24. јула 1894. год.

Душан Јов. Которач, перовођа. **Јован Стојков**, председник

2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
Г. ГЕОРГИЈЕВИЋА
У НОВОМ САДУ

1—1

потребује помоћника доброг продавца, да говори српски, мађарски и немачки. Ступање одмах или тачно означење истог; у оферту ваља да означи плату без коста и квартира.

СВЕТОЗАР НИКОЛИЋ
У МЕЛЕНЦИ

потребује за своју мануфактурну и мешовиту трговину **два помоћника**. Који су у мешовитим трговинама сервирали и добри продавци, имају првенство.

1—3

ОБЈАВА.

Управни одбор за заједничко руковање општинским ритским земљама у тителском и жабаљском срезу јавља, да ће се за време од дана закупа 1894. до 15. августа, односно 15. октобра 1895. за готов новац на јавној лицитацији под закуп издавати следеће земље:

1000 јутара ораће земље у чурушком риту; I. залив.

600 јутара ораће земље у каћком риту; VI. залив.

700 јутара ораће земље у ђурђевачком риту; III. залив.

330 јутара ораће земље у тителском риту; IV. залив.

20 јутара ораће земље у лочком риту; IV. залив.

240 јутара ораће земље у надаљском риту; I. залив.

480 јутара ораће земље у госпођиначком риту; I. залив.

218 јутара ораће земље у гардиновачком риту; IV. залив.

290 јутара ораће земље у горњо-ковиљском риту; VI. залив.

24 јутара ораће земље у доњо-ковиљском риту; VI. залив.

310 јутара ораће земље у мошоринском риту; III. залив.

35 јутара ораће земље у сентиванском риту; III. залив.

1050 јутара ораће земље у жабаљском риту; I залив.

320 јутара ораће земље у жабаљском риту; II. залив.

Издавање земаља под закуп држаће се на лицу места свагда у 7 сати ујутру и то:

11. (23.) августа 1894. у чурушком и каћком риту;

12. (24.) августа 1894. у ђурђевачком и сентиванском риту;

13. (25.) августа 1894. у тителском риту;

15. (27.) августа 1894. у лочком риту;

16. (28.) августа 1894. у надаљском, госпођиначком, горњо-ковиљском, доњо-ковиљском и гардиновачком риту;

17. (29.) августа 1894. у мошоринском риту;

22. августа (3. септембра) 1894. у жабаљском риту I. и II. заливу.

П. Т. закупници позивају се у одређено време на лицитацију.

Местне власти умољавају се, да ову објаву међу својим становништвом обзнане.

У Тителу 2. августа 1894.

НИКОВИЦ, председник.

3—3

Гвожђарска, шпецерија и мешовите робе трговина
КОСТЕ МИХАЈЛОВИЋА
У ЖАБЉУ

потребује одма једног младог спомоћника.

2 2

ОГЛАС.

Јављам поштованој публици у месту и на страни, да сам отворио

ЛИМАРСКУ РАДЊУ

у **Новоме Саду** на темеринском друму, преко пута од гостионице код „три круне" у кући г. Ђорђа Димитријевића.

Израђујем сваковрсне лимарске послове, као и грађевинарске и уметничке послове што у моју струку спадају на потпуно задовољство поштоване публике и по умереној цени.

С поштовањем

НИКОЛА КОТУРОВ, лимар.

3—3

РАЗАШИЉЕМ
УЗ ПОУЗЕЋЕ, ПОЧЕВШИ ОД 25 ЛИТАРА.

Изврсно шиљер вино по 20 н. литру.
Изврсно бело вино по 25 н. литру.

Бурад рачунам по сопственој цени, а ко донесе своје буре, уштеди уложити новац на исто.

Паје Арсенића Син
у Илоку.

2—5

ПОД ЗАКУП.

У месту Батајници крај Земуна, на железничкој прузи, издаје се под закуп 64 ланца ораће земље, са кућом и свима потребитим стајама на више година под закуп. Упитати се поближе може код капетана Мите Михајловића у Земуну.

3—6

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
МИЛУТИНА М. ВРАЖАЛИЋА
У ВАЉЕВУ (у Србији)

потребује помоћника, који може одмах ступити.

2—2

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
САВЕ Ј. КРСТИЋА
У РУМИ

потребује једног практиканта и једног шегрта.

2—3

У ГАЛАНТЕРИЈСКОЈ ТРГОВИНИ
ЂОКЕ С. МИЈОСАВЉЕВИЋА
код „беле Лале" у Земуну

налази се за старијег помоћника упражњено место. Осим српског матерњег језика нужно је да немачки и мађарски говори.

3 3

ЈЕФТИН КУП.

Принуђен сам због болести да своје **ПОГРЕБНО ПОДУЗЕЋЕ** у Старом Бечеју, које подуже постоји, цело, како стоји, јефтино продам. Ближи обавештај даје власник

F. HINNER
Vorstadt Fabriken Temesvar.

2—2

МАНУФАКТУРНА, ГАЛАНТЕРИЈСКА И ШПЕЦЕРАЈСКЕ РОБЕ ТРГОВИНА
РАКИЋ И БЕРКОВ
У ПЕРЛЕЗУ

потребује једног млађег спомоћника, који може одма ступити. Првенство имају мануфактуристе.

2—2

УПРАВИТЕЉА
ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

висок. кр. угар. министарством наставе са правом јавности овлашћена

дечачка школа и васпитни завод
(са шест разреда грађанска школа)

у СУБОТИЦИ (у Бачкој.)

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за знања државна, трговачко-индустријског подутхвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и мајстрене лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да убрзо дотичне и питање положити могу.

2—10

ГОСТИОНИЦА „КОД ПАУНА"

преко пута од нове касарне, издаје се под аренду од 1. новембра на једну или више година. Ко жели примити, нека се обрати на власника куће

Гавру Николића
у Новом Саду.

2—3

За нашу шпецерајску радњу тражимо старијег, ситничарској струци потпуно вешта
ПОМОЋНИКА

који би место најдуже 1. септембра наступити могао. Понуде уз тачну ознаку досадашњег службовања и месечне плате на

М. А. ПАХАНИ И СИН
Брод на Сави (Славонија).

2—3

ПОЖУНСКА ТРГОВАЧКА АКАДЕМИЈА

чија сведоџба зрелости даје права на **једногодишњу војну службу** и чији су свршени ученици нашли места све код одличних трговачких, индустријских и новчаних тврдки (фирми), отвара 1. септембра 1894. своју десету школску годину. Што се тиче

НАМЕШТАЊА УЧЕНИКА СА СТРАНЕ

у добре куће, у томе ће управитељ родитељима драговољно ићи на руку. Професори заводски **водиће над таким ученицима надзор и ван школе**, а неки од њих су уједно вољни да таке ученике у ограниченом броју и сами приме на препитање.

Разјашњења и проспекте, као и годишње извештаје шаље драговољно

Пожун, у јулу 1894.

Johannes Jonàs, управитељ.

4—4

ДР. ФР. ЛЕНГНЕЛ
„BIRKEN BALSAM."
(БРЕЗОВ БАЛЗАМ.)

Одлучује неприметно перут са коже те дејствује да постаје свеже и светле боје а чисти од рђави боља као: краста, пега, флека, пренила по рукама и носу, белега и других нечистоћа коже. Боре и трагови од богиња повремено се нагладе сасвим. Цена једне титле **1 ф. 50 н.**

ДР. ФР. ЛЕНГНЕЛ.

BENZOE-САПУН

благ и најбољи сапун за кожу, препариран цена кол. **60 н.**

Добити се може у овим апотекама у Будимпешти: код Josef v. Török Königsgasse 12. Arad-Ring. Agram: S. Mittelbach. Eszeg: J. E. Dines. Hermanstadt: W. F. Morscher u Ed. Kugler. Pressburg: St. Tárczay u Robert Radicz. Szegedin: Karl Barcsay. Temesvar: Rud. Janner, као у свима реномираним апотекама.

19—20

ДО САД НЕНАДМАШЕНЕ МАЛАРЧИКОВЕ
ПОГАЧИЦЕ ЗА ТАМАЊЕЊЕ ПАЦОВА

јесу сигурно средство, које **пацове, мишеве и кртине** тамани, а није шкодљиво за домаће животиње. У њима нема ни фосфора, ни стрихнина или арсеника, нити другог каквог отрова.

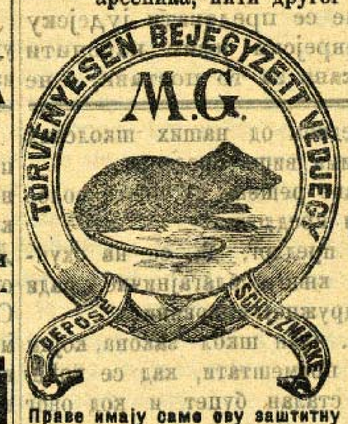

ЦЕНА:

ОМОТ ЈЕДАН ВЕЛИКИ **30 н. или 60 пот.**

ОМОТ ЈЕДАН МАЛИ **15 нов. или 30 пот.**

ПРЕПРОДАВАЧИ имају **СВОЈ РАБАТ.**

Праве имају само ову заштитну марку.

Наруџбина за пробу, која се састоји из 4 мала или 2 велика омота, шаље се оном, који у напред пошље **80 новч.**, без наплаћивања поштарине.

Правих и свежих ових погачица за тамањење пацова може се добити у свима шпецерајским, гвожђарским и дрогеријским трговинама у Угарској, као и код произвађача

ЂОРЂА МАЛАРЧИКА
(Georg Malártsik, Sátoralja-Ujhely).

3—5

Стоваришта су код: П. Романовића, Нови Сад; Ферд. Бернхајма, Паланка; Јулијуса Баумгартена, Б. Кула; Ант. Кењеша Тота, Нови Врбас; Јосифа Етингера, Топола; Браће Хоји, Сомбор; Виктора Филипа, Суботица; Армина Франка, Баја; Емериха Нендтвиха, Осек (Доња варош); Лео Шварца, Осек (Горња варош); Младена Чепинца, Даљ; Јосифа Јеленика, Даљ; Морица Вамошера, Ђаково; Јулија Кауфмана, Брод (Славонски); Карла Ф. Прукмајера, Винковци; Стевана Дробца, Вуковар; Петра Бачоновића, Вуковар; Тодора Станића, Шид; Лазара Штерна и Сина, Илок; Лазара Стојановића, Митровица; Морица Полачека, Рума; Станка Палаша, Карловци; Игњата Грубера, Инђија; Стевана В. Петковића, Земун; Љубомира Михајловића, Панчево; Карла Полгара, Панчево; Ф. Лу́да, Темишвар.

Власник Сланко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.